

Előfizetési feltételek:
Vidékre postán vagy helyben házhoz
(hordva)
Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
Negyed évre 4 frt.
Egyenlő részletek:
Hirdetmények díja:
6-hasábos postai egyszeri hirdetésnél 12,
kétzerinél 10, háromszorinál 8 kr.
A nyilvántartás 50 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Hirdetmények elfogadtatnak a ki-
adóhivatalon kívül egyedül **Hansen-**
stein és Vogler hirdetésfelvételi
hivatalában Budapest: Borostya-utca
5. sz. I. em. Becs: Wallfischgasse 10. sz.
Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, Kalap-utca 15. sz. I. em.
A lap szellemi részét illető minden köz-
lemény a szerkesztőséghez küldendő. —
Bermentetlen levelek csak ismert e-
zekről fogadtatnak el. — Kéziratok nem
adatok vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-utca 2. sz. földszint (Ker-
tész József könyvnyomdai irodája)
hova a lap anyagi részét illető közle-
mények (előfizetési pénzek, hirdetések
kiadás körüli panaszok) intézendők.

Az új negyed alkalmával kérjük ügybarátainkat és lapunk tisztelt olvasóit, a lap szétküldése körüli akadályok elkerülése céljából, az előfizetések postautalvány által eszközözendő mielőbbi szíves megújítására.

Előfizetési feltételek:

Egész évre (április—márc.) 16 frt.
Fél évre (április—szept.) 8 frt.
Negyed évre (április—június) 4 frt.

Az előfizetési pénzek küldendők: Kertész J. könyvnyomdai irodájába, (belváros, Lipót-utca 2. sz.); hova a hirdetések, reklamációk, s más, a lap anyagi részét illető közlemények és főszovalások is intézendők.

A főtanodai oktatás kérdéséhez.

(Két közlemény.)

I.

A „Pesti Napló“ 61. számú esti lapjában valaki „kemény“ bírálat alá veszi azon, a főtanodai oktatásról szóló törvényjavaslatot, melyet nem rég a képviselőházban beadtam. Mindig elítélem az olyan túlságos érzékenykedést, ha valaki valamely művének tárgyalás bírálatára ellen főszoval, de más részről nevétségének és mindenkor visszautasítandónak tartom a kritizálás azon módját, midőn valaki előáll nagy képpel, mint valami csallhatatlan férfiú s helyes, vagy rossz valamit a nélkül, hogy véleményét indokolni is szükségesnek tartaná. És mert a „P. Napló“ A. J. jegyű munkatársa ily modorban kritizálta a kérdéses törvényjavaslatot, azért nem tartom sem fölöslegesnek, sem túlzott érzékenykedésnek, ha kritikájára néhány észrevételt teszek.

Mindenek előtt megjegyzem, hogy A. J. ur nagyon könnyen megerősíthette volna állását s arra, hogy az általam benyújtott törvényjavaslatot mindenki A. J. urral egyetértve eldobja, nem kellett volna egyebet tennie, mint bebizonyítania azon állítását, miszerint a kérdéses javaslat „olyan eltérő részben egymással ellenkező, részben egyáltalán helytelen eszmék és elvek con-volutuma, hogy azt indokolni bajos lett volna.“

Ha ezen, a kritika első bekezdésében foglalt állítását A. J. ur bebizonyítja, minden további munkája annyira fölöslegessé válandott volna, miszerint biztosítom A. J. urat, hogy a kérdés tárgyalásakor magam is ellene szavaztam volna azon javaslatnak; mert én azt távolról sem azért adtam be, hogy az országgyűlési nyomtatványok nyálábját növeljem, hanem azért, mert véleményem szerint az azon javaslatban foglalt eszmék és elvek helyesek s mind speciális viszonyainknak megfelelőek, mind pedig egy helyes főtanodai tanrendszer iránt ma már megállapított nézetekkel megegyeznek; azonban A. J. ur elmulasztotta ezen kemény kritikájának bebizonyítását s ezért engedjen meg ha arra csak annyit felelek, miszerint én nem A. J. urat, de senkit sem ismerlek el olyan auctoritásul, hogy egyszerűen oda-vetett állításait már bebizonyított dolognak tekintsem s egyáltalában nem tartom kötelességemnek a bizonyítatlan állítás részletes czáfogatásába bocsátkozni. Azonban minthogy az nem kíván valami hosszas definitiókat, a kérdéses javaslat alapeszméjét és főelvét íme leírom, és ez mindössze ennyiből áll: „a főtanodákon mindenki tanulhasson, aki tanulni akar s aki valamit tud, ne legyen köteles még arról is számolni, hogy azt hol, kitől s mennyi idő alatt tanulta? hanem, ha egy szigorú vizsgán bebizonyítja készülségét: ismeretét érvényesíthesse.“

Ez képezi alapeszméjét és főelvét a kérdéses javaslatnak; — s midőn teljesen megvagyok győződve ez elv helyes volta felől, legfőképpen csak sajnálni tudom azokat, kik az eddigi Zopf-systema chablonejába annyira beleélték magukat, hogy nem bírnak érzéssel ezen primitív igazság megértésére.

Ezzel egyszersmind feleltem A. J. ur azon megjegyzésére is, midőn ő azt állítja, hogy az egyetemet úgy szólván jellegéből forgatná ki az,

ha a jelentkezők szigorlatokra bocsáttatnának a nélkül, hogy az egyetem valamely karának rendes látogatói voltak volna. Nem akarja A. J. ur tudni, miszerint a szigorlatoknál elvégre is csak az jöhet kérdésbe, miszerint tudja-e az illető azon tárgyakat, a mikből szigorlatot akar tenni s az, hogy hol tanulta? lehet a privát kíváncsiság kérdése, de nem lehet a tudás érvényesíthetőségének feltétele. Bármint erőlködjenek is a chabloneok renitens lovagjai, végre is nagy ideje már, hogy szakítsunk az eddigi schlandriánál s a szigorlókól ne azt kérdezzük, hogy hol, kitől s mennyi idő alatt tanult, hanem vizsgáljuk meg a tanárok szigoruan, hogy tud-e? — A gyöngye vizsgálati rendszer — ha még oly erősen őrizzük is a chabloneok rubrikáit, — eredményezheti azt, hogy a tudatlanság a tudással egy színvonalra graduáltatik, de szigorú vizsgálati rendszer mellett nincs szükség a chabloneokra, mert ezen az uton teljességgel nem lehet a félkészültségnek, vagy a tudatlanságnak szolgálatokat tenni.

Es minthogy ekkorig az egyetemnek egyik főadatát a privát tudás constatirozása képezi s így a vizsgálati jogban rejlik az egyetemnek egyik fő jellege: én teljességgel nem vagyok képes megérteni, hogy miképen forgatná ki az egyetemeket jellegükből az, ha vizsgálói jogosultságuk az eddiginél még szélesebb alapot nyer.

Azért A. J. urnak ezen ellenvetését oly gyöngének tartom, miszerint megvagyok győződve, hogy nemsokára elkövetkezik az idő, midőn mindenki tartózkodni fog, nehogy az ily nézetek kimondásával magát a logikai gondolkodással szemben compromittálja.

Dr. Oláh Gyula.

— A középpárt ma délután 4 órakor érkekezletet tartott. Elnök előadta, miszerint a miniszterelnök által föl lett szólítva, jelölje ki a párt a delegatióba választandó 3 tagot.

Titkos szavazás után Domahidy Ferencz, Horn Ede és Papp Lajos, póttagul pedig Ivánka Imre lettek kijelölve.

Az eredmény a miniszterelnökkel s a Deákpart elnökével közöltetett.

— Bittó miniszterelnök és Ghyczy pénzügyminiszter legközelebb Bécsbe fognak menni, hogy a közös költségvetés végleges megállapításában részt vegyenek.

— A 21 es bizottság holnap 10 órakor érkekezletet, 12 órakor ülést tart.

— Bartal György kereskedelmi miniszter ma délután vette át a kereskedelmi miniszteriumot. A bucsuzó gróf Zichy meghatottan vált meg eddigi hivatalnokaitól; bucsuzó beszédében kiemelte, hogy a kereskedelmi miniszteriummal már annak megalapításától fogva szoros kapcsolatban állott, és résztvett annak működésében. Ezért esik oly nehezére megválni annak köréből. Végre megkérte a hivatalnokai kart, hogy az irányában tanusi-Bott rokonszenvet őrizzék meg számára továbbra is, és tartsák meg szíves emlékeztetükben.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése mártius 24-én.

Elnök: Bánó József. Több képviselő részéről számos kérvény lett bemutatva.

Kosztics Lázár a tegnapi mára halasztott következő sajtósági interpellatiót intézi a belügyminiszterhez: 1. Minő véleményben van a miniszter a pancsovai és orsovai küldöttség eljártása illetőleg insinuatija (a küldöttség vezére így szóló ő fölségéhez: az egyik politikai pártfőnök a képvis. választást magyar-ellenes tüntetések tárgyává tette) tekintetében, vajjon alkotmányos volt-e az vagy sem?

2. Ha azt hiszi, hogy nem volt alkotmányos, volt-e és mennyi befolyása a kormánynak a küldöttség szándékára és ő fölsége válaszára; vagy volt-e legalább előleges tudomása azokról?

3. Ha azt hiszi, hogy alkotmányos volt, nem volna-e hajlandó a miniszter ur, ha netalán ugyanazon vidékből, melynek egész népének tántoríthatlan hűsége és lojalitása minden kételyen fölül áll, egy másik küldöttség készülne azon szándékkal, hogy ő fölségét a polgárosítás miatti hálás köszönete mellett arról is biztosítsa, miszerint a

pancsóvai képviselő választást egy párt sem tette magyar-ellenes tüntetések tárgyává, ezen küldöttség ellen netalán a közigazgatási közegek részéről fölmerülő akadályokat elhárítani?

Orbán Balázs interpellatiót intéz a vallás- és közoktatási miniszterhez, mely interpellatio főbb pontjai ezek:

1-ször. Van-e tudomása arról, hogy gr. Teleky Sámuel korlátnok Maros-Vásárhelyt egy általa e czérel emelt terjedelmes épületben 40,000 kötetet tevő nagyszerű könyvtárt alapított, hogy azáltal — miként alapító okmányában mondja — a tudományosság a nemzetben terjedjen?

2-ször. Van-e tudomása arról, hogy a nagylelkű alapító által 1800-ban kiadott végrendelete s 1811-ki pót-végrendelete által, a közkönyvtár fokozatos gyarapítására, újabb szakmunkák megvásárlására, s a könyvtár helyiségének e könyvszaporodás által szükségesse válandó megtöltésére, Maros-Vásárhelyt lévő 7 házát és 53 hold kiterjedésű birtokát hagyta, oly kikötéssel, hogy ami ezek jövedelméből a könyvtárnok fizetésén és a házak javításán fölül marad, évenként új könyvek vásárlására fordítassék. Erre a család idősebb fiát, mint hitbizományost, az erdélyi evang. reform. consistorium főfelügyelete alatt, oly szigoruan kötelezte, hogy végakarata megszegése esetében őt és összes utódait milliót érő szerzeményeiből kitagadta?

Solymossy Bálint kérdi a pénzügyminisztert: minő intézkedéseket szándékozik tenni az inség elhárítása ügyében, s az önálló nemzeti bankot föl kívánja-e állíttatni?

Szögyény László az állandó igazoló bizottság előadója, jelenti, hogy a bizottság Kubinyi Ödönt végleg, Mocsary Lajost a szabályszerű 30 nap fenntartásával igazolta.

Pauler Tivadar igazságügyminiszter a fizetési meghagyásokról szóló törvényjavaslatot nyújtja be.

A jogügyi bizottsághoz utasították.

Bittó István miniszterelnök benyújtja az Angliával a közönséges büntetések kiadása tárgyában kötött szerződésről; a pénzügyminiszteriumot illető hitelmaradványokról, a gabona és hűvelyes veteményekre tört váms megszüntetéséről, az 1872-ik és 73-ik évi közjogi költségekre pótlólag fizetendő összegekről szóló szentesített törvényezikketek.

Kihirdetettnek.
A statisztikai hivatal szervezéséről szóló tvényjavaslat feletti jelentése a központi bizottságnak kinyomatni határozottatik.

Helfy Ignác ezután kérdést intéz a pénzügyminiszterhez az iránt nem szándékozik-e pénzügyi elveit a házzal még a husvétii szünetek előtt megismertetni?

Ghyczy Kálmán: Habár e pillanatban nem válaszolhatok kimerítőleg azon kérdésre, melyet az előttem szólott t. képviselő ur hozzám intézett, mégis a legezélszerűbbnek tartom, ha ez uttal is elmondom azt, aminél többet talán egyhamar nem is igen mondhatnék. (Halljuk!) En azt gondoltam magamban, hogy tárczám fölvalalásakor mindjárt részletesen a t. ház előtt előterjesztem pénzügyi állapotainkat és fejtegetni fogom azon módokat és eszközöket, melyekkel azokon alaposan segíteni lehet. Ez talán több, mint amit igénytelen ember erejétől mindjárt hivataloskodásának kezdetén kívánni lehet (Átálános helyeslés) és őszintén be kell vallanom, hogy magamnak is még e pillanatban tájékozásra van szükségem, hogy roppant pénzügyi közigazgatásunk egész nagy apparaturnát, annak minden részletét tökéletesen megismerhessem, és azt tartom, hogy nem épen igen hosszú idő múlva különben is konkrét alkalmam fog nyílani arra, hogy a t. ház előtt pénzügyi állapotainkról terjedelmesebben nyilatkozhassam.

Azt mindemellet t. ház, köztudomás szerint én is constatálhatom, hogy pénzügyi állapotunk valóban aggasztó, de még sem oly aggasztó, mint hazánk államiságának ellenségei kárörvendve hirdették, (Élénk helyeslés és tetszés) mert megjavítható kiadásainknak oly mérvü leszállításával, mely közigazgatásunk rendes menétét nem fogja megakasztani és megjavítható a nemzetnek annál, amelyet ereje megbír, nem nagyobb áldozatravaló készségével. (Élénk helyeslés és tetszés.)

Mindamellet be kell ismernem, hogy csakugyan nagy feladat, a melyre nézve én azon ígéretet tehetem, hogy elfogok követni mindent e czélnak elérésére (Élénk helyeslés.) de arról, hogy ezt el is érhetem, jótállást egyáltalán nem vállalhatok. (Helyeslés.)

Es hogy mégis mind e mellett kezembe vettem ezen nehéz feladat megvalósításának megkísérletét, ezt azon kötelességérzetnél fogva cselekedtem, melylyel katonai kiáll helyre mely számár aki jelöltetik, a nélkül, hogy számításba venné a veszélyeket, melyek őt ott érhetik (élénk tetszés.) En fogom vinni e terhet a meddig erőm és tehetségem megbírja, és ha látom, hogy igyekezetem sikerre nem számíthat, ezt egész őszinteséggel fogom bejelenteni a koronának s a képviselőháznak is és reménytelen hogy a siker netalán hiányáért igyekezetem őszinteségénél fogva felmentést nyerendek. (Élénk tetszés.)

Általában annyit ez alkalommal is már kijelenthe-

Ghyczy Kálmán

tek, hogy én a pénzügyi politikában, az őszinteséget, a nyílt őszinteséget kívánom követni. (Élénk tetszés és helyeslés.) Azt mondják sokan, hogy ez nem mindig tanácsos, nem mindig biztos, hogy ez gyakran veszélyes. En ellenkező véleményben vagyok. (Általános helyeslés.) Azon véleményben vagyok, hogy realis és szolid pénzügyi kezelésnek lehet is, kell is hogy programja legyen a nyílt őszinteség (élénk helyeslés és tetszés), és csak a szédülés szorul arra, hogy a homály fátyolával igyekezzék beburkolni a helyzetet és terveit. (Élénk tetszés.) Minden alkalommal nyíltan fel fogom tární a t. ház előtt pénzügyünk létező bajait, előadandó az orvoslásukra nézetem szerint vezető módokat és eszközöket — itélni feleltök a t. ház bölcsessége fog.

Hogy általánosságban még valamit mondjak, azon elveket illetőleg, melyek szerint pénzügyi politikánkat folytatni akarom, egyet még bátor leszek ez alkalommal megemlíteni (Halljuk!)

A magyar pénzügyi kezelés összefügg nagyban azon érintkezésekkel, melyekben a magyar pénzügyminiszter az ő fölsége uralkodása alatt levő többi országok miniszteriumával áll. (Halljuk!) Ezen érintkezésekben én részéről az egyetértés elérésére fogok törekedni. (Élénk helyeslés a jobb és baloldalon) én e célzások elérésére a leghatásosabb és legbiztosabb eszköznek vélem nem engedni semmit az ország jogaiból, követelni érdekeinek kielégítését (Általános élénk helyeslés), de viszont nem követelni semmit, amit jogosan és méltányosan követelni nem lehet és megadni a másik félnek is azt, amit ő is viszont joggal és méltányosan követelhet. (Élénk helyeslés jobbról.) Ily értelmű egyetértés nézetem szerint természetes következtése azon államjogi rendszernek, mely alatt élünk és egyik szükséges feltétele is szilárd fönnállásának.

Ismételve meg is volt már itt említve t. ház a véleménykülönbség, mely bizonyos tekintetben köztem és miniszterársaim közt létezik. (Halljuk! Halljuk!) Engedje még a t. ház, hogy ez alkalommal erre nézve is egy pár szót mondassak. (Halljuk! Halljuk!)

Az országos pénzügygel minden közigazgatási ágazat összeköttetésben van, minden miniszteri tárcza viszonyban van a pénzügyminiszterrel, mert mindegyikben a takarékos és célszerű intézkedés közvetve vagy közvetlenül előnyére szolgál az állampénztárának és a tulajdonság pedig egyenesen az állampénztár terhére van. Természetes tehát, hogy a pénzügyminiszternek kötelessége a közigazgatás minden ágában, annyiban t. i. és oly módon, a mint ez törvényes hatásköréhez tartozik, az ország pénztárának érdekeit megvédeni. (Helyeslés.) Vannak e fölött a miniszterium teendői közt számos más ügyek is, nagy fontosságú ügyek, de a melyek közvetlen összeköttetésben az állam pénzügyi érdekeivel nincsenek, számuk és szívesen fogjuk megfogadni az állam pénztárának nagy gondot és figyelmet igényelnek. Nyilván való, hogy én ez ügyeket illetőleg egyszer és másszor, többször is, azon t. barátaimtól, kikkel most együtt a kormányban vagyok, itt a házban ellenkező véleményt nyilvánítottam.

Remélem, hogy ez jövőben ritkábban, vagy talán nem is fog megtörténni, vagy ha megtörténni, kiegyenlíthető lesznek az eltérések, de véleménykülönbségek jövőre is mindemellett lehetségesek. Részéről nem tartottam lehetőséget és nem tartom lehetőséget most sem, hogy ellenkezésbe jöjjenek korábban tett nyilatkozataimmal. Azért, hogy a kormányba léptem, eddigi véleményeit és meggyőződéseimet nem változtathattam és nem változtattam meg. (Élénk helyeslés.)

Erköliesi kötelességemnek tartottam ennél fogva ezt annak idejében és annak helyén kijelenteni, és magamnak tartozni véletem azzal, hogy föntartsam magamnak azt is, hogy e kijelentésem nyilvánosságra juthasson.

De más részről t. ház, az ismét teljesen lehetetlen lenne, hogy én a kormány tagja, egy vagy más tárgyban, melyben netalán eltérő véleményem van, föllállván, itt e házban eltérő véleményemet nyilvánítsam. Ez a kormány egységes működését egyáltalán lehetetlenné tenné. (Helyeslés több padról) annak fönnállását minden perczen veszélyeztethetné. (Igaz! Ugy van!)

A „KÖZÉPPART” TÁRCZÁJA.

Az ipar védelméről.

(Felolvasás, tartotta f. é. március 22-én a muzeum dísztermében Horn Ede.)

Tisztelt hallgatóság! Felszólítván 2—3 hónapal ezelőtt, az általános program megállapításakor a tárgykijelölésére, melyfelett hajlandó volnék t. közönségünket egy félórán át untatni, oda írtam: az ipar védelméről. Tettem ezt azon viták befolyása alatt, melyek akkor több illetékes körben folytak ama kérdés fölött: vajjon szükséges, célszerű-e, hazai iparunk előmozdításának céljából az ugynevezett védvámrendszerhez folyamodni, vagyis a külföldi, különösen a cislajtháni iparkészítmények magas megvámolása által, a hasonnemű honi készítményeknek jobbákeletet biztosítani, s ezáltal a magyar ipart előmozdítani akarni? E kérdés megfajlásában parkodtam volna elosztani bizonyos előítéleteket s bal-fogalmakat, melyek e tekintetben megszokták zavarni épen az iparos körök nézetét s itéletét. Ezen körökre ugyan — s semmi sem természetesebb, azt hiszem — gondoltunk, vagy számítottunk első sorban, midőn a föllálandó iparmuzeum javára szerveztük e felolvasásokat. Feltevésünk nem teljesült, tisztelt hallgatóságunkban nem épen az iparos osztály van legerősebben képviselve. Ha önzők volnánk, mértéken túl meg lehetnének elégedve; ki kívánhatna értelmesebb, buzditóbb hallgatóságot annál, mely öt hét óta vasárnapi délutánjai e padokon töltöni sziveskedik? Mégis, az ipar s az iparmuzeum érdekében sajnálandó, hogy az elsőre az utóbbi oly kevés vonzerőt látszik gyakorolni.

Bármi legyen okozója e tünénynek, annyi tagadhatlan, hogy helyénkívüli volna szándékolt fejtegetésem,

Azt gondoltam tehát, hogy elég ha általános föntartással jelzem azon álláspontot, melyet elfoglalom a nélkül, hogy ezzel a kormány egységes működését veszélyeztetném. Figyelembe vettem e mellett azt is, hogy pénzügyi tárczám ez idő szerinti bokros teendőivel annyival el leszek foglalva, hogy időm és tehetségem csakugyan alig lesz arra, hogy a miniszterium minden egyéb kisebb-nagyobb fontosságú teendőiben, e teendők tárgyalásában és elintézésében kellő részt vehessek s azért kijelentem és föntartottam magamnak annak kijelentését, hogy én felelősséget csak azon tárgyakra nézve vállalok, melyek a pénzügyi tárczához tartoznak, vagy azzal összeköttetésben vannak. És épen ez az, a mit ez alkalommal a t. ház előtt megmagyarázni kívánok. (Halljuk! Halljuk!)

Ezen föntartás először is egyáltalában nem vonatkozik azon ügyekre és kérdésekre, melyek az 1867. évben létesült, általam már korábbi nyilatkozataimban is őszintén elfogadott közjogi kiegyezéssel kapcsolatban vannak; azon felelősség alatt továbbá, melyet elvállalni nem akarok, nem a törvényes felelősséget értem, a melyre nézve itt is nyíltan és határozottan kijelentem és elismerem, hogy azzal miniszterársaimmal együtt mindazon ügyekben, melyek ellen nyíltan föl nem szólalok, azon egész mérvben tartozom, melyben ezt a törvény megállapítja és megrendeli (Helyeslés) és egész készséggel elvállalom a felelősséget, mert ismerem miniszterársaim törvény iránti tiszteletét és tökéletesen meg vagyok győződve arról, hogy ők azt megsérteni, az ellen cselekedni sohasem fognak.

A felelősség, melyet elvállalni nem óhajtok, azon erköliesi felelősség, mely a politikai iránynak, a javaslatok politikai célszerűségének vagy célszerűtlenségének szempontjából az emberek véleménye szerint sújtja az államférfiakat.

Vége azon föntartás, melyet tettem, egyáltalában nem zárja ki azt, hogy minden előadandó alkalomnál a minisztertanácsban, is érvényesíteni igyekezzem netalán eltérő nézeteimet (Élénk helyeslés a középpárt és balközép részéről) és nincs okom, hogy letegyek azon reményről, hogy eltérő véleményeink többször is kiegyenlíthetők lesznek.

Ez a tényállás t. ház! ezt kötelességemnek tartottam a hozzám intézett felszólításra a t. ház előtt földeríteni. (Élénk helyeslés.)

És még csak egy megjegyzésem van. (Halljuk!) Én ez idő szerint pénzügyeink rendezését, államháztartásunkban az egyensúly helyreállítását tartom a legfontosabb és leg sürgetőbb teendőnek, és azt hiszem törvényhozásunk főtörekvésének e célra kell irányulva lenni. Ha sikerül, a mint Isten kegyelméből reményelem, hogy előbb-utóbb sikerülni fog, ha nem is nekem, de sikerülni fog másnak — ha sikerül, mondom, rendezni pénzügyeinket, államháztartásunkban helyreállítani az egyensúlyt és ez által szilárdul föntartani államiségünket, azon reformkérdések is, melyek annyira szívünkön fekszenek, annak idején elintézhetőek lesznek. (Igaz! Ugy van.)

De ha államháztartásunkat főn nem tarthatjuk és ezzel együtt államiségünk is veszélyeztetve lesz: vagy végképen eldöntetlen maradnak azon reformkérdések, vagy ha el fognak döntetni, nem igen fogjuk ez eldöntésnek, ezen elintézésnek annak idején sok hasznát vehetni. (Élénk helyeslés a jobb s a közép részéről. Igaz ugy van!)

Azon okból, azon szándékokkal, hogy e magas célra, államháztartásunk rendezésére, esékély tehetségem szerint én is közreműködjem, léptem a kormányba. Azon mód és eljárással, melyet előadni bátor voltam, tartottam egyedül lehetőnek azt, hogy a kormány tagja legyek és abba továbbá is megmaradhassak. Mind e mellett azonban ezáltal is kijelentem, hogy egész eljárásomat ugy remélem — kormányban létem ideje alatt — intézhetni, hogy ez által sem a kormány egysége ne veszélyeztessék, sem másrésztől abból a haza javára, érdekére ártalmas következtések ne háruljanak.

Ezeket az állásomra vonatkozólag ismételve tetteszveletekre válaszolva: a t. ház böles itélete alá

mely legfeljebb a közvetlenül illetett szakkörökre birhatott némi érdekekkel. Szabadon tehát a kérdés, ezen ügyszólván technikus oldalát mellőzve, általánosabb szempontból megkísérlesem elegendő tenni a felolvasásom címében tartalmazott ígéretnak. Nézzük meg: védelemre szorul-e a hazai ipar? ha igen, milyen ellenségek s bajok ellen?

I.

Igenis védelemre szorul a magyar ipar, mert gyenge még, fejletlen. Ellenkezésbe nem jön ezen nézet ama köztetszéssel, melyet a m. é. közkiállítás aratott a magyar osztály, sem ama számos kitüntetéssel, melyben részesültek kiállításaink ezen alkalommal is.

A köztetszés és a kitüntetés oroszlámrésze gazdag talajunkat illeti; ami pedig iparos munkásságunknak abból jutott, az arról tanuskodik ugyan, hogy vannak figyelemre méltó sajtószertű iparágaink, s hogy a kitünő egyéniségek sem hiányzanak, melyek még az eurázszerter művelt iparágakban figyelmet tudnak kelteni. Kellems ez is; bátorításnak talán elég. De még nagyon távol áll ez a sajtóképeni iparos fejlődéstől, mint érti ezt az újabb kor.

Két számtani adat egyszerű idézés elegendő lesz ennek bebizonyítására. Vonatkozik az első Magyarország lakosságának azon hányadára, mely a sajtóképeni iparos munkásságban leli foglalatosságát s kenyékeresetét. Az utolsó (1870.) népszámlálás szerint az ipar foglalkoztat hazánkban 646,964 egyént — beleértve az illető iparosok s munkások minden családtagjait — vagyis az összes lakoságnak, mely a tizenöt s fél milliót megközelíti, csak 4.13 százalékát; Nyugat-europa legtöbb államaiban az iparos osztály teszi a lakoságnak harmadát, felét, nem is szólva Angolországról, a hol az ipar, a kereskedelemmel együtt, a lakosság majdnem három negyedét foglalkoztatja. A másik adat illeti nemzetközi kereskedelmünket. A hivatalos összeállítások szerint, föl-

csátom. (Zajos hosszas helyeslés és tetszés a jobbon s a közepén.)

Ezután áttért a ház a napirenden lévő elnökválasztásra.

Megválasztott Perczel Béla 167 szavazattal. Várady Gábor 78, Paczolay 12, Mocsonyi Antal 7 szavazatot nyert, 8 szavazat 8 egyes név között oszlott meg, 8 pedig üres volt.

Perczel Béla elfoglalván az elnöki széket, hosszabb beszédben köszöni meg a ház bizalmát, s elmondja azokat, a miket ily alkalommal körülbelül szokás mondani.

A delegatio választására vonatkozólag határozottatott azt jövő csütörtökön eszközölni.

A gazdasági bizottság jelentése kerülvén tárgyalás alá, elfogadtatt, Stanesku képviselő azonban figyelemzetei az elnököt, hogy miután 1000 forint szavaztatik meg havonként rendkívüli költségek fejében, gondoskodjék arról, hogy fittve legyen a terem, mely ma oly hideg volt, hogy a képviselők többnyire felöltönyeikben ültek, vagy dideregtek.

Jövő ülés csütörtökön.

K ü l f ö l d .

Budapest, március 24.

Az olasz király mint már említettük, tegnap ülte 25 éves uralkodási jubileumát.

Ezen huszonöt év Olaszország legfényesebb és legeseménydusabb korszaka, s abból husz év folytonos harcok közt telt el, melyek majd idegen, majd honfiak ellen, de mindig egy és ugyan azon célra, az olasz egység nagyszerű eszméje megvalósításának céljából vittak.

II. Viktor Emanuel, midőn a kis szárd királyság kormányát 1849-ben átvette, oly szomorú körülmények közt találta kis tartományát, hogy aligha mert ily fényes jövődöt jósolni önmaga és országa számára, mint minő királyságának jelenlegi állapota. Hadseregei tönkre téve, pénztára kiürülve, Olaszország szívében volt bár, s mégis minden oldalról ellenség fenyegette határait, s ezen kis tartomány melynek 25 évvel ez előtt határait kellett védelmeznie, husz év múlva megteremtette az olasz egységet.

E nagy világesemény létrejöttének érdeméből nagy rész illeti Viktor Emanuel, a legnagyobb rész természetesen az olasz nemzetet. S most midőn ami 25 évvel ezelőtt csak ábrándnak látszott, való, király és nemzet hálás elismeréssel gondol az olasz egység megteremtésének harmadik főtenyezőjére Cavourra: ki megindította a nagy műpítését, de hogy annak betetőzési ünnepeiben részt vegyen, a kéréllhetetlen halál megakadályozta.

Az angol trónbeszédben a királynő, miután konstatálja, hogy Anglia és külföldi államok közti barátságos viszony áll fön, így folytatja: Az ashtantik királyával folytatott háboru azok fővárosának bevételével és lerombolásával, valamint oly tárgyalásokkal ért véget, melyek, mint hiszem kielégítőbb helyzetet fognak teremteni annál, mely eddig Afrika nyugoti partjain föállott. A vitéség, fegyelem és kitarítás, melyet szárazföldi és tengeri hadseregem tanusított, valamint az expeditio vezetésében tanusított tetterő és ügyesség a súlyos viszonyok között a legfényesebben tartotta fön a brit fegyverek hagyományos híret.

Igen sajnálom, hogy a mult nyár aszálya indiai birodalmam legnépesebb tartományait sújtotta, sajnálom azt a végső inséget is, mely az éhségig terjed s oly országreszeket sújt, melyek több millió lakossal bírnak. Utasítottam az indiai kormányt, hogy ne kíméljen semmi áldozatot e borzasztó szerencsétlenség enyhítésére. Képviselőházi urak! Az államkiadásokról szóló előirányzatok a jövő pénzügyi évre haladéktalanul önkö elbe fognak terjesztetni. — Lordjaim és uraim! A késedelmesség és drágaság, melyek Angliában az ingatlan birtok eladására nehezdednek, régóta törvényeink rendszerre hiányosságának és az ingatlan adásvevési üzlet akadályának tekintetett. E tárgy már az előbbi ülésszakokban is

rugott 1871-ben — csak eddig érnek az összeállítások — a külföldi cikkek behozatala 472 millió fitra; kivételünk csak 357 millió fitnyi összeget képviselt. Az erős bevétel magában véve nem baj, hiszen élénk fogyasztási képeségről tanuskodik. Igenis, de ez utóbbi, örvendetes tünénynek csak ott mondható, a hol az illető vidék a külföldön vásárolt árukat saját terményeivel s rendkívüli szükség esetében készpénzbeli megtakarításával megtudja fizetni; de midőn ellenkezőleg egész kivitele állandólag alig fedezi a bevétel három negyedét, midőn csak adósságszínálás után tudja kiegyenlíteni a különbséget ez mindenesetre egészségtelen nemzetgazdasági állapotokra, iparos fejletlenségre mutat.

Ily helyzetben a gondoskodás sürgőssége elvitázhatlan; e helyzet pedig a miénk. Beismerik s hangsúlyozzák ezt legnagyobb mértékben iparosaink maguk.

Védelem, támogatásra tehát mindenesetre szükség van, s pedig mindenekelőtt iparosainkkal szemközt. Tisztelet, becsület e munkás előretörekedő osztálynak; ez képezi tagadhatlanul a jövődöbeli Magyarország egyik sarkkövét. De rá ragadt ő reá is ama honi köznyavalya, mely a jelenkorban a javulást, a haladást minden téren oly annyira megnehezíti; értem a megrögzött közömbösséget minden iránt, a mi nem kézzelfoghatólag s legközvetlenebbül érinti az illetők magánérdekeit, tetőzve ama rövidlátóság által, mely nem tudja jó idején észrevenni a szoros összeköttetést a köz- s a magánérdek közt. Jeleztet már ennek egyik bizonyítványát, s ez: az iparosok távolmaradása e felolvasások sorozatától, melyek mégis, mind tárgyak, mind céljuk által, őket érintik legközvetlenebbül. Nem volna nehéz, e hasonzerű tényeknek egy egész lajstromát föhozni. Szoritkozni fogok egy főténvre. Két évvel ezelőtt jött létre az ipartörvény, mely a szabadság elveinek következtetés alkalmazása által egészséges kiindulási pontot törekvés biztosítani az ipar fejlesztésének. E törvényezikk negyedik fejezete cél-

magára vonta a parlament figyelmét és én remélem, hogy a rendszabályok, melyek ez irányban önök elébe fognak terjesztetni, alkalmasaknak bizonyulnának ama hátrányok megszüntetésére, melyek fölött nagyok a panaszok. Önök valószínűleg azon nézetben lesznek, hogy az igazságügy új rendje, a közönséges és méltányossági jogi eljárás egyévi olvasztása, mely az utolsó seshónban megalkotott törvény által Angliába behozott, Irlandra is kiterjesztendő ugyanazon alapelvek szerint, és önök fölfognak kívánni, hogy idejüknek egy részét e cél elérésére szenteljék. E változtatások legnagyobb része nem lesz alkalmazható Skócia törvényeire és önök föl fognak hivatni, hogy a legalkalmasabb utat és módot találják ki, mely szerint királyságom e részében a főbebezési eljárás a legújabb idők törvényhozásával összhangba hozható. Többi előterjesztvények között, melyek Skócia különös érdekeivel foglalkoznak, egy bill fog önök elébe terjesztetni a statutaris jogról szóló törvény módosítására vonatkozólag és még egy törvényjavaslat az ingatlan vagyon elidegenítésének megkönnyítésére nézve.

Magyar tudományos akadémia.

(A nyelv és széptudományi osztály ülése, márczius 23-án.)

A mai ülésen, egy szorosán vett szakzsakszerű értekezést kellemesen váltott föl utódja, egy irodalmi visszatekintés, vagyis inkább összefoglalás Ponori Thewrewk-től Anakreon fölött.

A szakzsakszerű értekezés Barna Ferdinándé volt, a „Kalevala” fordítója. Ez értekezés először is már tárgyánál fogva (Barna a „magyar határozott és határozatlan mondatról” beszélt), másodsor pedig a gyors, alig érthető előadás modora miatt is a kevésbé élvezetesek közé tartozott, bár nem kételkedünk, hogy irva igen jó benyomást tehet, a miről különben az értekező ismert tudományossága is kezeskedik. Barna értekezésének fősúlypontját — a mennyire hallhattuk — abba helyezte, hogy határozatlan állít, miszerint a magyar nyelvben az „egy” szó époly határozatlan névelő, mint a németben az „ein”.

Barna tehát azon újabb irány ellen kikel, mely az „egy” szónak ily alakban s ily értelemben való fölfogását magyartalannak mondja, s a nyelv szellemével összeütközik. A különbség — ugymond értekező — csak az, a német „ein” és a magyar „egy” mint határozatlan névelők között, hogy amaz egyszersmind a főnév neme szerint is változik, s a magyar nem, amiért is inkább az angol „an” vagy „a” val hasonlítható inkább össze. Továbbá az „egy” használására nézve annyit beismert Barna is, hogy e használat csak korlátozott lehet, mert például e mondatban „láttam egy vitézt, oldalán egy karddal” Barna szerint az első „egy” szükséges, a másik azonban fölösleges s csakugyan magyartalan. Végül áttér ez alapon értekező a határozott s határozatlan mondatok fejtegetésére, majd azon elveket ismertet, melyeket e kérdés körül a magyar nyelvészet jeles előharcosai Révay és Verseghy felállítottak. Zárókérdés állításainak bebizonyítására számos példát idéz, részint népdalokból, részint magyar régi és új időkbel.

Változatosabb volt Ponori Thewrewk Emil értekezése „Anakreon”-ról. A fiatal nyelvész ez értekezésben elismerendő szorgalommal s kellő kritikával halmozta össze mindazon legesekélyebb irodalmi adatokat és tüccményeket is, melyek az ó-kornak e kedves költője körül keletkeztek. Anakreon hatása az egész művelt világban oly nagy volt, s befolyása a modern irodalmakra még most is oly tekintélyes, hogy e nemből kevés klasszikus költő vetekedhetik vele. Az angolok közül Moore Tamás ugyszólván Anakreon fordításai által örököltette meg nevét. Igaz, hogy e fordításnál sikerültebbet egy nemzet irodalma sem tud felmutatni. A franciaíknál csak legújabb jelent meg költséges és nagy fényvel kiállított Anakreon-gyűjtemény.

A francia forradalomban pedig a bor, szerelem s életkedv kedélyes dalnokát nagyban ünnepezték. A német költők között különösen Lessinget foglalkoztatta

Anakreon muzsája, a svédéknél Tegnér, a „Frijthoff” monda híres költője hódolt neki. Még az orosz s lengyel irodalomban is nyomokat hagyott hátra.

Másrészt a képzőművészet is többször kedvező tárgyává választotta a régi görög költőt. És tekintetben első sorban az olaszok tettek ki magukért, s Cherubini operája „Anakreon” s különösen ez opera nyitánya a zeneművészet remeke gyanánt fog mindig szerepelni. Thorwaldsen föllümulhatatlan szobájával pedig Anakreon több alakját használta föl szoborműveiben. A képekkel ellátott Anakreon-versek pedig számtalanok.

Végre áttért értekező a magyar irodalom ez irányban való mozzanataira, melyek szintén nem csekély jelentőségűek. Anakreon például Csokonai egész költészetére döntőleg hatott, s e kedvelt poétánkat nem is nevezik másképp, mint magyar Anakreonnak, bár Kisfaludy Sándor is némileg annak volna nevezhető. A fordítók s utazók közül nálunk is elég szép szám mutatkozott. Először az újabb korban Fálbián fordította Anakreont (1804-ben), legutóbb pedig Péchy Imre. Sokat foglalkoztak vele Dayka, Berzsenyi s mások. Végül értekező azon kellemes hírrel lepte meg az akademiát, hogy ő maga is Anakreon teljes s kritikus magyar fordítását készíti, melyből mutatványokat fog fölolvadni.

Ez értekezés után fölolvastatták ama levél, melyben a „Népezt” című tragédia szerzőjének, kinek jelentkezés esetén a 100 aranyból álló Teleki-pályadíj odaítéltetett, N é v y László nyilvánítja magát. Azt a nyomban feltört jellegű levél is igazolván, a jutalom ki fog adatni.

Külömfélék.

Budapest, márczius 24.

(Hivatalos) A pénzügyminiszter Bránszky Vendel tiszjelölt a röhöniz vasgyárvivatalnál bányatiszté, Pap Emil III-ad oszt. pénztári tisztet II-od oszt. pénztári tiszté, Nawroczky Mihály pénzügyigazgatósági irodatisztet lajstromzóvá, Andrae Ede brassói vámtisztet a soproni fővámvivatal ellenőrévé, Lederer Gyula pesti fővámvivatali segéd tisztet III osztályú tiszté, Prosz Rezső gyármunkót segéd tiszté az említett m. kir. fővámvivatalhoz, Zaborszky Károly és Sunyavecz János adóhivatali tiszteket ellenőrékké nevezte ki. A közmunka- s közlekedésügyi miniszter B. Brauncker Edgár III. rendű számtisztet II. rendű, Bertram Géza számvédelőjököt pedig III. rendű számtiszté nevezte ki.

Követelésre méltó. Annyi alkalmunk van Magyarországon az igazságszolgáltatás lassúsága és a huzavona törvénykezési eljárás miatt panaszkodni, hogy méltó örömünkre szolgál valahányszor az ellenkezőről értesülünk és egy-egy követésre érdemes példáját mutathatjuk föl a szabatos és gyors elintézésnek. Egy lelei ügyvéd f. é. márczius 3-án nyújtott be egy zálog-jog bekebelezési kérvényt a békés-gyulai királyi törvényszéknél, hol mellesleg megjegyezve semmi ismerése és semmi protecciója sem volt. Márczius 10-én, tehát épen egy hét alatt, már kézbesítették neki a megtörtént és keresztül is vezetett bekebelezésről szóló végzés. S e mellett kiemelendő, hogy a békés-gyulai törvényszék az iktatói szám tanúsítása szerint nincs kevesebb teendővel elfoglalva mint bármely kisebb város királyi törvényszéke. Ezen esetből tanulhatna némely telekkönyvi hatóság, hol az ügyek hónapokig sőt egy-két évig is elhevernek, mielőtt elintézés nyernének.

Budapest főváros mai rendkívüli kögyűlése, bár csupán egy tárggyal foglalkozott — a vízórák behozatalával — mégis igen érdekes volt. Wein János vízvezeték igazgató javaslatát nyomán a középítési bizottság ugyanis javaslatot terjesztett a tanács elé, melyben a vízórának kényszerűen való behozatalát a víz tulságos elfűcsérlésének megállítására végett ajánlja. A tanács pártólólág terjeszté ez ügyet a mai gyűlés elé. Dr. Poór Imre azonban igen jól motivált beszédben kifejté, hogy az ily vízórák használata — minthogy magára a vízre rosz hatással volnának, továbbá víz mennyiségét korlátoznák stb. — egészségügyi, gazdasági s minden lehető szempontból egyiránt elvetendő, mely véleményében Dr. Schermann és Zichy Antal is támogatták. Hiába szólalt föl az öreg Havas Ignác a vízórák mellett, Wein Jánosnak nem sikerült a többsé-

Örömezt elismerem, hogy egy idő óta jobbra változott a hangulat s a helyzet, főképp a fővárosban: csoportosul, mozog, eszelecszik itt tehetsége szerint az iparosok értelmesebb része. Elismerem azt is, hogy a jelzett mulasztásokért a felelősség nem terheli egyszersmind az iparos osztályt; azonnal lesz alkalommal szólam hibabeszérről. De az idézett példákban annyi mindenestre kiviláglik: ha a magyar iparnak van oka panaszkodni, hozzá járul ő maga majd cselekvése, majd nemcselekvése által a megszabott helyzet előidézése vagy föntartásához. Ha komolyan kívánjuk Magyarországot iparos fejlődésé, ha kedves hazánkat e téren is a haladott Európa színvonalára akarjuk emelni, ennek előfeltételei közé tartozik az is, hogy az iparos osztály kiszélesítse az ő lát- s hatás-körét, hogy elsajátítsa s cselekvésének vezérfonalául elfogadja e kettős meggyőződést, egyrésztől, hogy műhelye vagy gyára falain még nem végződik a világ, még saját világa sem, hogy magánérdeke számos látható vagy észrevehetlen kötelék által össze van fűzve ipartársainak érdekeivel, hogy az iparos jóléte az ipar virágzását föltételezi; másrésztől, hogy a mi időkben még, a sajátképeni kézmű megszűnt csupa anyagi munka s ügyesség eredménye lenni, hogy a művelődés, az ismeret s főképp a kellő szakképzettség a siker nélkülözhetlen kellékeit képezik. Ha gyökeret ver e kettős meggyőződés iparos köreinkben, el lesz hártva a kártékony befolyás, melyet nemzetgazdasági fejlődésünkre gyakorolnak az iparos körök egy részénél uralgó szűkkelbűség s rövidlátóság, s az ezekből eredő közömbösség maga az ipar magasabb vagy általánosabb érdekei iránt. Hogy rövid legyek, szabadon két példabeszédbé össze foglalnom az intést vagy tanácsot, melynek követését nem lehet eléggé melegen iparos osztályunknak följárni; értem első sorban a francia példabeszédet: Aide-toi et le ciel t'aidera; másod sorban a német igen mély és helyes közmondását: Wissen ist kennen.

get nézeteire binni, úgy, hogy majdnem egyhangulag elfettetett a tanács indítványa és elhatározottat, hogy újabb javaslatot végett az ügy visszaadtni fog a középítési-bizottságnak.

A nemzeti torna-egylet folyó hó 28-án esti 7 órakor, az egyleti csarnokban (ősz-utca 17. szám) nyilvános tornázást rendez. Ez egylet működő tagjai, különösen azok, kik magukat a szabad gyakorlatokra, csapat-tornázásra vagy versenyre az e célból kitétt ivre aláírták, fölkértenek, hogy a kijelölt helyen fél hét órakor egyleti tarnász öltözékben jelenjenek meg. A disztornázásra beirt működő egyleti tagoktól beléptijegy nem kívántatik be nem irt s nem működő tagok csak jegy mellett léphetnek be. Pártoló tagok díjmentes jegyeiket egy-egy ülőhelyre f. hó 27-én esti 8 óráig nyugtájuk fölmutatása mellett az egyleti csarnokban ávethetik. Beléptijegy a csarnokba 1 frt, a karzatra 50 kr. A rendező bizottság.

Az Eötvös-szoborra kiírt pályázat bíráló bizottsága f. hó 22-én vasárnap ülést tartott, melyen a legjobbnak ítélt munka szerzőjének nevét tartalmazó jellegű levélke föltörvén, abból Huszár Adolf szobrász neve tünt ki. A pályázatnál tudvalevőleg 6, kivétel nélkül hazai művész versenyzett, s a legjobbnak ítélt szoborművet is csak lényeges javítások után találta a bizottság végleg elfogadottnak.

A honvédménház javára történt adakozásoknak melyek f. hó 16-tól 22-éig folytak be: h.-m.-vásárhelyi takarékpénztár 20 frt. Mező-Túr város évenként 100 frt 1873-74. 200 frt. Mészáros István és Zeidek Elek gyűjtése 17 frt 20 kr. „Hon” szerkesztősége 210 frt. Magyar-Ovár közönsége 10 frt. Ugyanaz egy gyűjtő-iven 7 frt 50 kr. Lévay István 7 frt 40 kr. Somogy-megyei takarékpénztár 10 frt. „Középpárt” szerkesztőség Palkovics Viktor főhadnagytól 35 frt. Molnár Endre Nádudvar 10 forint. Mélykut közönsége 10 forint. Az „Olvasó-kör” onnan 10 forint. Jegyző és bíró 2 forint. Veszprémi takarékpénztár 10 forint. Ihsz Dániul ezredes 10 forint. „Igazmondó” szerkesztője a nagy-kőrösi olvasó körtől 9 forint. Tanárky Gyula 10 forint. Szent-István községe 2 frt 60 kr. Czeglédi központi népkör 33 frt. 50 kr. Szabolcs-megyei takarékpénztár 25 frt. Hveda Károly 5 frt. Orosháza községe 50 frt. Szabolcs-megyei takarékpénztár 50 frt. Darvas Albert még é 5 frt. Magyarországos nagy-orient szabad kőmives társulat 1/4 évében 75 frt. Tatay F. 20 frt. Összesen: 849 frt. 20 kr. Budapest, 1874. mártius 23-án. Gánóczy Flóris, 1848/9. százados s b. jegyző. Szatmáry Mihály, 1848/9. ezredes s pénztárnok. Tassy Beer László, 1848/9. őrnagy s b. tag.

Liszt-hangverseny tegnap este fényesen sikerült. A maestro különösen Weber „Moment capricieux”, Szent Ferencz legendájában és a magyar rhapsodiában tünt ki. A közönség nem is volt fukar elismerésében. Ellinger Josephin kisasszony Schuman, Wagnerből énekel igen nagy sikerrel. Ezen hangversenyre Menter Zsófia kisasszony is lejött Pestre, s Lisztnek ő forgatta a kótát.

Műkedvelői előadás volt mult szombaton Kléh Josefa urhölgy házában, melyet számos vendég nézett. A „Kuklipredikációk”, „Aki utójára nevet” és a „Phrenolog” című vigjátékokat adták elő, s részt vettek benne Deymek Ella és Irma, Sillye Etelka, Mészáros Ida, Ilka és Vilma kisasszonyok, Bellágh Géza, (ki egyszersmind rendező s „Aki utójára nevet” című tréfa átdolgozója volt.) Bellágh Kálmán, Csontos, Páy és Joannovits M. urak s Kléh László mint sugó. Igen ügyesen játszottak, s lehet, hogy az előadást, melyet most reggelig tartó táncz követett, ismételni is fogják.

A Beloznay kertben tegnapelőtt tartott meg az általános munkás-betegsegélyző- és temetési egylet közgyűlése. A közgyűlés négy órakor kezdődött és hat órakor végződött. Több szónok fölszólította a közgyűlést, hogy ezélszerű lenne, ha a magyarországi munkások összeállnának s egy nagy intézetet alapítanának a munkás-rokktantak segélyezésére, mert a gyárosok sorba elküldik tetszésük szerint a munkásokat, kik ezután elvesztik a már befizetett betegsegélyezési pénzüket is, holott ez nem történhetik meg, ha valaki az általános munkás-betegsegélyző és rokkantak egyletének tagja, mert mint ilyen mindig kell részesülnie segélyben, nemcsak betegségekben, hanem rokkantságában is. A közgyűlés e javaslatot egyhangulag elfogadta.

A világ legidősebb katonájának, Skultéty Lászlónak sarköve, mint az „Alföld” írja, teljesen elhanyagolva áll az új-aradi temetőben, s a nevezett lap egyszersmind fölhívja e körülményre az Aradon állomásozó hadesapatok tisztikarának figyelmét, melynek könnyű lenne kis összeget előteremtene régi bajtársuk sarkövének helyreállítására. Skultéty László hamvainak nyughelyét jelenleg egy, az időjárás viszonyosságai által málalig daczoló, szétporló kőoszlop jelöli, melynek érdekes föírását már csak kevés hozzáértő ember tudja elolvasni. Ezen érdekes föírat az „Alf.” közlése szerint következőleg hangzik:

„Skultéty László.

Egy huszár zászló
Nevezetes viselőjének, Herczeg
Kobur Ezredének fedt ezen kő itt
Holt tetemet
96 esztendő számlált 801-et
Szolgált, mikor fölünk elvált.
Moszkával, egy. — Törökkel kétszer
Burkussal hét. — Franciaával Tizenkétszer
Harcolt E jeles holt.
Nyílt és egyenes volt szíve, Fejedelmének mindig hiva,
Emlékére e különös harcok
A világ legidősb katonájának
A mint érdemelte, e követ Ezredesse
Emelte; Ez legyen jutalma
s itt örök nyugalma
Kisasszony hava 19-ik napján 1831.
Gróf Eszterházy Vizeze.”

Estély Pulszky Ferencznel. Pulszky Ferencz termeiben mult szombaton estély volt, melyen, mint rendszeren e házban, a tudomány, művészet és irodalom számos képviselője volt együtt. Különös érdeket kölcsönzött ez estének egy kis parodia, melyet Dux Adolf Jókai „Holt költő szerelmére” irt. — Ebben tudvalevőleg a költő éjjeli látogatásai alkalmával mindannyiszor más-más fejfel jelen meg; a parodiában, melynek címe „A fej-

nélküli költő" a kisérlet fej nélkül látogatja meg özvegyét, ki időközben időtöltésből másodszer férjhez ment. Az özvegy nem akarja így fogadni, és elküldi, keresse előbb fejét; a kisérlet kétségbeesetten elrohan, azután visszatér — megint fej nélkül; végre észreveszi, hogy annyira keresett fejét kezében tartja. A tréfas paródiát, melynek hatását jó részben előmozdítja a pillanatnyi hangulat, nem kevésbé tréfas, a szöveghez alkalmazott dalok kíséretében szavallá el szerzője. Jókai, ki szintén jelen volt, szívesen ráállt a tréfára, és hogy az ellentét hatása annál nagyobb legyen, előzőleg a valódi „Holt költő szerelmét" szavallotta el. A német nyelven írt paródiát a társaság fölkerése folytán a szintén jelen volt Szász Károly magyarra fordítja.

Rövid hírek. A szebeni piacra egy szerencsétlenül járt szarvas husa került. A farkasok üldözték s midőn a befagyott Olt vizén át akart vágatni, a jég alatta beszakadván hátulsó részét úgy megsértette, hogy könnyen elfoghatták. — A vadászatot, mint a „Dbrez" írja, még most is sokan üzik a törvény ellenére. — Vízvezeték és gázcsővek lerakása kezdődött ma a külső király-utcában t. i. a vakok intézetétől fogva kifelé a városligetig. — „A magyar történeti irodalom tárháza" czimen Tetey Nándor és társa egy könyvészeti lajstromot állított össze a nála kapható történeti művekből. Ezen lajstromot kívánatra mindenkinek ingyen küldik meg. „Pakson a himlő" — mint a „P. Lloyd"-nak írják — szerfölött dühöng. Hetek óta 15—20 áldozata van, leginkább csupán gyermekek. Párisban gr. Waldeck 109 éves születési napját változatlan erővel ülte meg. Nagyatya 162 éves korában halt meg. — Gr. Zichy Géza tegnap a „Föv. Lapok"-nak 50 frtot küldött a Petőfi ház megvételére. — A Kisfaludy-Társaság a mai ünnep (gyümölcsölt boldogasszony) miatt pénteken délután 5 órakor tartja havi ülését. Berczik Árpád foglalja el székét „Czakó Zsigmond"-ról írt tanulmányával, Zichy Antal pedig három kis elbeszélését a tanítói életből. — A „Reform"-ban egy ép, másfél éves leány gyermeket örökbe adni hirdet a II. kerület előjárására. — Sajtó per. A nyitrai megyei bizottságnak sajtó ügyi végtárgyalása Simonyi Iván, a „Grenzbote" felelős szerkesztője ellen april hó 8-án fog végbe menni. — A „Pozsonyi Toldy-kör" ideigl. elnöke Botka Tivadar ur tudatja velünk, hogy 27-én d. u. 5 órakor az alakuló gyűlést megelőzőleg magán értekezlet lesz, (Irgalmas tér 237. sz. a.) melyen a Toldy-kör minden tagjának joga van megjelenni. — A polgári tanítói vizsgát Hentaller Elma és Kolacsovsky Elva kisasszonyok közelebb igen jó sikerrel tették le. — Az országos protestáns árvaegylet közgyűlésén gr. Teleki Sándorné kiáltott ki főpártfogó nőnek, elnökké Kochmeister Frigyes alelnökké pedig Várady Károlyt választák.

Nemzeti színház. Szerda, márczius 25. „Közönyt közönynyel". Vigjáték 3 főlvonásban.

Táviratok.

Bécs, márczius 24. A „N. fr. Presse" értesülése szerint Ignatieff orosz követ visszahivatnák Konstantinápolyból.

Bécs, márczius 24. A „Presse" értesülése szerint a Károly-Lajos pálya osztléka 8 frt.

Berlin, márcz. 23. A birodalmi gyűlés 179 szóval 129 ellen elvetette a sajtó törvénynek Elsass-Lothringiában való érvényesítésére vonatkozó indítványt.

Versailles, márcz. 23. Az igazságtgyér kérését, fosztassék meg Ranc képviselő mandatumától, a nemzetgyűlés az osztályokhoz utasítja. A szelsőbal a jelen választási törvény föntartása alapján a választók összehívását június 24-re indítványozá, s hogy az ujon választott nemzetgyűlés július 15-én összegyűljön.

Konstantinápoly, márcz. 23. Az örmény-katolikus község vagyonának elosztására kiküldött bizottság tegnap tartá utolsó ülését. A hassunisták kik nem jelentek meg hivatalosan, tiltakoztak ez elosztás ellen, miután a vagyon egyedül őket illeti meg. A bizottság többi tagjai szerint e vagyon az ellenpárté, mely a porta által el van ismerve, s melytől a hassunisták önjószántukból váltak el.

Közgazdaság.

A **pesti első hazai takarékpénztár** közgyűlése Hájós József elnökle alatt tartott meg. Az évi jelentés lényegében így szól: Az intézet, hogy a válsággal szemben minden eshetőség ellen fedezve legyen, kénytelen volt a szokottnál nagyobb pénzkészletet tartani rendelkezés alatt, ami az üzlet jövedelmezésének hátrányára volt ugyan, de lehetővé tette a betéteknek fölmondás nélkül akadálytalan visszafizetését. Ez megszüldött a közönség bizalmát, mit az is bizonyít, hogy a betett tőke az előző évekhez képest 2,630,041 frt 47 krral szaporodott. — Az 1873-ik évi üzleti forgalma 534,601 frt 70 kr. tiszta jövedelmet eredményezett, ebből 26,755 frt 24 kr. a tartalékalaphoz csatoltatik, ugyanily összeg a választmány rendelkezése alá bocsátatik jutaléku; az igazgató jutaléka 5351 frt 4 kr. a hivatalnokok jutalmazására 16,059 frt 14 kr. fordítatik. — A közgyűlés vita nélkül elfogadja az alapszabályszerű jutalékokat, és meg-szavazza azon 24,250 frtot, melyet a választmány jótékony adakozásokra javasol fordítani. Elfogadtatt a választmány azon indítványa, hogy a tiszta jövedelemből minden részvény után 180 frt fizetessék ki osztalék gyanánt, a mi a bélyegilletkekkel együtt 433,512 frtot tesz, a fennmaradó 1422 frt 4 kr. a tartalékalaphoz csatoltatik. A jelentés előterjeszti továbbá, hogy a választmány 1873. február 1-jén megkezdette a pénztárjegyek forgalomba tételét, és pedig 11,206,000 frt értékig. A közgyűlés a jelentést minden vita nélkül tudomásul vette. Somssich Pál fölszólalásában az igazgatóság érdemét, mint a mely a mult és válságai közepette oly sikerrel vitte az intézet ügyeit, hogy most illő osztalékok adhat és nem kénytelen a tavalyinál csekélyebb összeget fordítani az adakozásokra. A szavazatok beadatván, a választmányba a köv. urak vála-ztattak: Andrassy János, Bereznay István, Brüll Miksa, Cabdebo István, Fluck Ede, Gál János gr., Károlyi György, Kleh István, Nádosy György, Perczel Béla, Pilisy Béla, Simonsits János, Steiger Gyula, Várady Károly, Walther Agoston.

A **pest-külvárosi takarékpénztár** tegnap tartotta évi rendes közgyűlését Szentkirályi Mór elnökle alatt. — A válság nagy hatással volt ez intézetre, s mint a jelentés mondja, a ferencz-józsef-városi takarékpénztár bukása után megrendülvén a bizalom a kisebb takarékpénztárak iránt, a betevő közönség tömegesen kezdte pénztét követelni. — Igy míg 1873-dik évi január végén 1,353,562 forint 89 krajczárt tettek a betétek, azok összege júliusban már egy milliót alula szállott, s azóta folytonosan apadt, ugy, hogy folyó évi február hóban már csak 474,042 forint 92 krajczárt tett. Míg a lefolyt év első felében a kivétel a betételt csak 9194 forint 66 krajczárral haladta meg, addig a második felében a kivétel 726,980 forint 55 krral volt nagyobb a betételnél. A nyereség és a veszteség-számla szerint az intézet a bankváltó üzletnél 57,944 forint 67 kr, az értékpapirokon december 31-diki árfolyam szerint 13,901 forint 66 krajczár, és az előlegek számláján 177 forint 94 kr. Összesen 72,024 forint 21 kr, veszteséget szenvedett, mi által az egész évi nyeresémet és tartalék-tőke fölemésztetvén, a mérleget 3387 frt 95 kr. veszteséggel kellett lezárni. A jelentés tudomásul vétetett, és a fölmentvény megadott. B. Podmaniczky Frigyes, Kubinyi Ferencz, Kenessey Kálmán, Kendeff Árpád s többen haltenyészeti rész-vénytársaság alkttásán fárának s a 12,000 forint

alaptőkét 50 forintos részvények után határozták el beszerezni. — Mondanunk sem kell, hogy ezen életre-való eszmét (akár Gödöllőn, akár másutt fogna érvényesülni az) részünkről a legnagyobb örömmel üdvözöljük, mert, ha csakugyan eleget tesz hivatásának, egyik létező kalamitásnak vágja be ntját. Halaink oly borzasztó módon való pusztítása mellett, mint a minőt a mult alkalommal is regisztráltunk, hogy t. i. egy ur dynamittal vetette föl a folyót, valóban kettős haszonnal volna a létezők föntartása mellett a mesterséges haltenyésztes terjesztése.

A **mármarosai sósállítas** tarifája iránt — mint az „Ung. Act." írja — az osztrák államvasut és a tiszavideki vasutársulat közt cartell állapított. A közmunka-és közlekedési miniszterium azonban, mint a nevezett lap értesül, megtagadta ezen egyezmény helybenhagyását, a mi a fönnforgó általános cartellkérdés elvi elbontására kétségen kívül kedvező praecedensnek tekinthető.

A **magyar általános földhítel részvény-társaság** mult évi üzleteredményéről jelentik, hogy az igazgatóság elé terjesztett mérleg szerint közel 400,000 frtra rugó leírások után a már kifizetett 5% kamatokon fölül még 99,940 frt tiszta jövedelem mutatkozik, mely azonban nem fog kiosztani, hanem a folyó évi számlára átvitetik. A határvidéki erdőüzlet Damokles-kardja természetesen egyelőre számításán kívül marad.

Az **iparos-körben** (hatvani-utca, régi posta épület) esütörtökön, márcz. 26-án este 7 órakor a fővárosi képviselőtestület által legközelebb módosítandó lakbérlet szabályok tárgyában értekezlet tartatik, melyre nem tagok is meghivatnak.

„**Budapest gabnakereskedésének hanyatlása**" czimen, külön lenyomatban is megjelentek azon érdekes cikkek, melyet Körösi József ur, budapest fővárosi statisztikai hivatalának, igazgatója írt a Földmívelési Érdekeinkben, s melyek annak idejében ismételve tárgyaltak lapunkban. Figyelmeztetjük reá a közönséget.

A **szerial vasut** törökországi csatlakozására nézve még mindig nem állapodott meg a kormány. Az előbbi nagyvezér már elfogadta volt a Morava völgy menti kapcsolatot, de az annak bukása után fölkerült Hussein Avna pasa Serajewstól keletre Boszniában a Visehrad melletti csatlakozást követeli. Avatott körökben — a mint az „Ung. Act."-nak Konstantinápolyból írják — orosz befolyásnak tulajdonítják e fordulatot, a mennyiben Oroszország a vasuti föhlőzapot Wiaidin felé kívánja vonni. A szerbiai kormány a bosznia fővárostól kelet felé nem fogadja el semmi a esetre csatlakozást és azért a Konstantinápolyban időző szerb miniszter Christia utasított vett Belgrádból, hogy eme kapcsolat ellen tiltakozását jelentse be a portánál és hogy a korábban megállapított csatlakozás föntartását sürgesse. Azon nagy fontosságnál fogva, melylyel budapest-belgrád-alexináci z egyenes vasuti összekötetés a magyar-osztrák monarchiára bir, természetesen, hogy Rudolf nagykövet befolyását érvényesítí ezen csatlakozás kieszközölésére. A végső siker mértéke lesz a befolyásnak, melyet az osztrák-magyar politika a portára gyakorol.

Marhavasári forgalom és árak márczius 8-tól 14-ig: Ökör fölhajtatott 994, ebbel eladatott 957, 1 pártnak ára 250 frt; tehén fölhajtatott 435, ebből eladatott 402, 1 pártnak ára 28 frt; bárány fölhajtatott 1437, ebből eladatott 1437, 1 pártnak ára 5 forint; bivaly fölhajtatott 16, ebből eladatott 16, egy pártak ára 180 frt.

A **budapesti gabna- és értéktőzsdéről.** Márczius 24. Gabnában az árak esőkkenőfélben voltak. A tőzsdén a hangulat lanyha, forgalom csekély; osztrák hitelrészvények 227,80-ról 223,50-re esőkentek, magyar hitel 152,50—150,25-re, földhítel. 61-ről 60,25-re, takarékek és hitel 52,13—52,50 közt, anglo 33,50 buda-óbudai népbank 33,50 jével fizetettek. Valuták nem változtak, 20 frankos arany 8,91, eszázári arany 5,26, tallér 166¹/₂.

Felelős szerkesztő: **Huszár Imre.**

A budapesti áru- és értéktőzsdé hivatalos árjegyzései 1874. márczius 24-én.

Gabona-árak.		Vámmászánkint		Részvények.		Magy vasuti köles. (120 frt ez.)	
Hang.	forint	forint	Befiz.	Adva	Tartva	Adva	Tartva
Buza, bányási ó v. uj	83	7.50 — 7.55	315	990	1000	500	405
" " " " "	85	7.75 — 7.80	200	385	390	200	158
tiszav.	87	7.50 — 7.55	300	63	64	500	246
" " " " "	85	7.55 — 7.60	100	72	74	200	620
" " " " "	87	7.55 — 7.60	200	190	193	500	350
pestm.	85	7.55 — 7.60	200	343	344	200	232
" " " " "	88	7.80 — 7.90	200	108	110	200	85
" " " " "	87	7.75 — 7.85	200	55	60	200	100
fehért.	85	7.95 — 8.00	80	30	31	100	101
" " " " "	87	7.95 — 8.00	85	32	33	200	165
" " " " "	85	7.95 — 8.00	160	150	150	200	116
bácskai	85	7.95 — 8.00	200	52	53	500	170
" " " " "	85	7.95 — 8.00	100	60	60	200	79
Rozs	80	4.20 — 4.40	50	49	50	100	86
Arpa, malata. 72	"	4.20 — 4.60	100	33	35	100	77
" abraknak 72	"	3.70 — 4.85	200	51	52	100	86
Zab	60	2.50 — 2.55	500	185	190	100	84
Tengeri, bányási, mérője	"	4.75 — 4.80	200	748	750	100	86
" másnenu	"	4.70 — 4.75	100	375	385	100	86
Köles	83	—	50	67	68	100	84
Repece, feketé	75	—	50	43	50	150	174
bányási	62	—	80	81	82	100	82
" " " " "	62	—	100	210	2120	100	106
Értékpapirok.							
Allampapirok.							
Magy. vasuti köles. 120 frt.	95.25	95.50	60	177	178	100	106
Magy. sorsjegy-kölesön .	78.—	78.50	100	49	51	100	111
Földteherm. kötv., magyar	75.—	75.25	500	61	62	100	111
" temesi	74.50	75.—	500	42	44	100	111
Dézsavált. kötv., 100 frt.	70.25	70.75	200	40	42	100	111
Egység. államadós. papir.	69.50	70.—	160	270	275	100	111
" " " " " " " " " " "	73.75	74.25	200	108	111	100	111
" " " " " " " " " " "	73.75	74.25	500	146	147	100	111
" " " " " " " " " " "	103.—	103.50	300	228	230	100	111
Kisorsolással 1860. á 500 f.	108.—	110.—	100	785	795	100	111
" " " " " " " " " " "	1860. á 100 f.	108.—	100	106	108	100	111
" " " " " " " " " " "	1864. á 100 f.	138.50	100	635	640	100	111
1871. pestvárosi köles. 6%	82.75	83.—	100	19	20	100	111
" " " " " " " " " " "	82.75	83.—	100	415	420	100	111
Záloglevélek.							
Magy. földhíteltőzsdé 5 ¹ / ₂ %	86.—	86.12	100	52	52	100	86
Magy. jelzálog-bank 5 ¹ / ₂ %	77.50	78.—	100	33	35	100	77
Magy. ált. földh. részv.-társ. 6%	86.50	86.75	100	51	52	100	86
" " " " " " " " " " "	84.50	85.—	100	84	85	100	84
Pesti kereskedelmi bank 6%	86.—	86.25	100	86	86	100	86
És mások.							
Lánchezid	84.—	84.50	100	67	68	100	84
Budapesti malom 6%	174.—	176.—	100	44	44	100	174
Pénzek és váltók.							
Arany	5.26	5.28	100	81	82	100	81
20 frankosok	8.92	8.94	100	106	107	100	106
Ezüst	106.50	107.—	100	106	107	100	106
London 10 font sterling .	111.75	112.—	100	111	112	100	111
Páris 200 frank	44.—	44.25	100	44	44	100	44
A bécsi tőzsdé hivatalos árjegyzései.							
1874. márczius 23-án.							
Jöved. máj.-nov. szel. bankj 5%	69.55	69.65	100	69	69	100	69
" " " " " " " " " " "	73.75	73.85	100	73	73	100	73
1839-ki sorsj. egész (250 100 frt	305.—	315.—	100	305	315	100	305
" " " " " " " " " " "	98.—	98.50	100	98	98	100	98
1854-ki sorsj. (250 frt. pp.) 4%	103.—	103.50	100	103	103	100	103
1850-ki sorsj. egész (500 frt o.	138.—	138.50	100	138	138	100	138
" " " " " " " " " " "	23.—	23.50	100	23	23	100	23
1864-ki (100 frt. o. é.)	103.—	103.50	100	103	103	100	103
Como-jövedékj. (40 lira dbk.,	23.—	23.50	100	23	23	100	23